

33e Jaarvergadering International Waterfowl and Wetlands Research Bureau

Deze jaarvergadering van het IWRB was beperkt tot één dag, voorafgaand aan de conferentie over de Wetlands-Conventionie. Hoewel kort, was deze vergadering van grote betekenis voor de toekomst van het IWRB. De statuten en reglementen, die zo uitvoerig besproken werden op de vorige jaarvergadering in Slimbridge (*Limosa* 60: 43-44), moesten worden goedgekeurd. Hierbij werden zowel de doelstelling als de organisatievorm ingrijpend gewijzigd. De doelstelling: stimuleren en coördineren van wetenschappelijk onderzoek aan watervogels en hun biotoop, werd uitgebreid met het propageren van het behoud en verstandig gebruik (*wise use*) van wetlands (water- en moerasgebieden) en hun natuurlijke flora en fauna in alle werelddelen. De verbreding naar wetlands in het algemeen, door andere fauna-elementen, de flora en de hydrologie in het werk te betrekken, is ook een vereiste voor het functioneren van het IWRB als wetenschappelijk secretariaat van de Wetlands-Conventionie.

De verandering van de doelstelling ging gepaard met de naamsverandering: *International Waterfowl and Wetlands Research Bureau* (de afkorting blijft met één W). Het bureau komt onder leiding te staan van een betaalde kracht, zodat professor Geoffrey Matthews de laatste honorair directeur zal zijn. Tot juni 1988 blijft hij in functie. De *executive board* is door de verspreiding over de gehele wereld niet meer in staat om adequaat en snel dit bureau te besturen. Er is daarom een *standing committee* gevormd. Dat zal beleid, personeelszaken en andere taken dienen te behartigen in de perioden tussen de bestuursvergaderingen. Deze zullen minder frequent worden gehouden, maar ten minste één maal in de drie jaar. Het standing committee is in Regina benoemd, met als president dr Jim Patterson (Canadian Wildlife Service), als leden Joe Forshaw (Australië), dr Derek Langslow (UK), Abdul Latif Rao (Pakistan) en onze landgenoot Cor Smit (als vertegenwoordiger van de werkgroepen). (Correctie op het vorige verslag (*Limosa* 60: 43): dr Jean-Yves Pirot is assistant director research.)

J. Rooth

Derde conferentie van partijen bij de Wetlands-Conventionie

Ook deze conferentie was vooral bedoeld om allerlei organisatorische zaken en tekstveranderingen te regelen. Op de vorige conferentie (Groningen, 1984) was onder voorzitterschap van Nederland een werkgroep geformeerd om voorstellen te doen voor de invulling van het secretariaat en vooral voor de financiering hiervan. Deze voorstellen, waarbij IUCN het niet-wetenschappelijke deel en IWRB het wetenschappelijke deel van de secretariatswerkzaamheden op zich neemt, zijn aangenomen. Tevens zal een standing committee tussen de conferenties

zorgdragen voor een permanent bestuur. Dit comité is samengesteld uit vertegenwoordigers van zeven verschillende regio's plus de gastlanden van de laatste en de volgende conferentie (nu Zwitserland). De financiering van dit secretariaat is na veel moeite geregeld door middel van contributie door de lidstaten, waarbij de verdeelsleutel van de Verenigde Naties werd gehanteerd, zodat de rijkste landen terecht het meeste zullen moeten gaan bijdragen. (Nederland betaalde tot nu toe vrijwillig al meer dan hetgeen verplicht is.) Het jaarlijkse budget zal ongeveer \$ 400 000 gaan bedragen.

Er was verder in Groningen de wens uitgesproken om de criteria die aangeven waarom een wetland van internationale betekenis is, zodanig te wijzigen dat zij ook toegepast kunnen worden in de tropen en in toendra's. Er was hiervoor een workshop georganiseerd, waar uitvoerig over verschillende voorstellen en amendementen werd gediscussieerd. Dit leidde tot het volgende resultaat. In vergelijking met de criteria die op de eerste conferentie in Cagliari (1980) werden vastgesteld, is de volgorde omgedraaid, zijn er wat kleine wijzigingen aangebracht en werden er richtlijnen voor de toepassing geformuleerd. Nu komt eerst het *algemene criterium*: een wetland is internationaal belangrijk als het een bijzonder goed voorbeeld is van een specifiek type, karakteristiek voor het betreffende biogeografische district. Het *tweede criterium* is in grote lijnen gelijk gebleven en gaat over het gebruik van planten- en diersoorten als selectiemiddel om een internationaal belangrijk wetland te onderscheiden. Het gaat hierbij om de aanwezigheid van (combinaties van) soorten, ondersoorten en individuen van typische, zeldzame, kwetsbare of bedreigde soorten en het behoud van de genetische en ecologische variatie.

Het derde criterium (het vroegere eerste) gaat speciaal over watervogels en luidt nu als volgt:

- een wetland is van internationale betekenis als
- (a) er regelmatig 20 000 watervogels voorkomen, of
 - (b) er belangrijke aantallen van speciale watervogels voorkomen die een aanwijzing zijn voor specifieke waarden, produktiviteit of diversiteit,
 - (c) 1% van een populatie van een (onder)soort er voorkomt (als populatiegegevens aanwezig zijn).

Als watervogels bedoeld onder (b) worden beschouwd: duikers, futen, pelikanen, ooievaars, ibissen, lepelaars, reigers, flamingo's, zwanen, ganzen, eenden, kraanvogels, rallen en bleshoenders, steltlopers, meeuwen en sterns. Bij de richtlijnen is voor de ontwikkelingslanden aangegeven dat ook als internationaal belangrijk geldt, als er een belangrijke socio-economische en culturele waarde is in het kader van voortdurend gebruik en behoud van het wetland. (Terecht werd opgemerkt dat wij dan allemaal in ontwikkelingslanden leven.)

In het kader van het kwantitatieve criterium bestaat behoefte aan meer informatie over verschillende trekbanen, omdat men anders niet kan bepalen of 1% van een

populatie enige tijd in een bepaald water- of moerasgebied verblijft. Er was daarom een workshop georganiseerd over "Flyways and reserve networks". De Oostatlantische flyway was uitgewerkt door onze landgenoten Cor Smit en Theunis Piersma; de laatste verzorgde een goede en duidelijke presentatie van de gegevens. Bij de andere flyways bleken nogal wat leemten te zijn, zodat aanbevelingen werden geformuleerd over de noodzaak om meer onderzoek te doen op het westelijke halfrond, in Oost-Afrika en Oost-Azië, maar ook in West-Afrika (speciaal steltlopers).

Simultaan met deze twee workshops waren er ook die handelden over verstandig gebruik en de mogelijkheden om het behoud van wetlands te koppelen aan ontwikkelingsprogramma's. Ook deze workshops leidden tot een aantal aanbevelingen. Verstandig gebruik van water- en moerasgebieden werd gedefinieerd als: het voortdurend gebruik van zulke gebieden voor het welzijn van de mensheid op een manier die verenigbaar is met het handhaven van de natuurlijke eigenschappen van het ecosysteem. Voortdurend gebruik (*sustainable utilization*) werd omschreven als gebruik door de mens voor het welzijn van huidige generaties, maar met behoud van de mogelijkheden voor het welzijn van toekomstige generaties. Natuurlijke eigenschappen van het ecosysteem werden gedefinieerd als: fysische, biologische of chemische elementen, zoals bodem, water, planten, dieren en nutriënten, en hun interacties.

De belangstelling voor de conventie groeit nog steeds. Er waren 44 lidstaten tijdens de conferentie en enkele

maanden daarna zijn Mali en Ghana toegetreden. Het noordelijke halfrond is door de toetreding van de Verenigde Staten in 1986 heel goed vertegenwoordigd. Het gastland Canada voegde tijdens de conferentie nog 2 500 000 ha wetlands toe aan hun lijst en heeft daarmee totaal 13 200 000 ha onder de conventie gebracht. De Verenigde Staten doen het bescheidener met c. 10% van de Canadese inbreng waaronder de Everglades (566 000 ha) en Chesapeake Bay (400 000 ha). Op het zuidelijke halfrond ontbreken nog veel landen in Afrika en Zuid-Amerika en ook een aantal in ZO-Azië. Een aantal landen uit deze continenten hebben echter wel belangstelling en hadden waarnemers naar de conferentie afgevaardigd. Het ziet er naar uit dat in de toekomst uit Zuid-Amerika Guatemala, Venezuela, Bolivia en Peru zullen toetreden, uit Afrika Kenia, Zambia, Uganda en Tsjaad.

Bijna 400 water- en moerasgebieden met een totale oppervlakte van c. 25 000 000 ha zijn nu onder de conventie gebracht. Helaas wil dit nog niet altijd zeggen dat deze dan veilig zijn en goed worden beheerd, zoals voorbeelden uit onder meer Spanje, Griekenland en België leerden. De kritiek hierop tijdens de conferenties neemt echter toe, mede dank zij de aanwezigheid van de niet-gouvernementele organisaties. Nu door de contributieregeling een financiële basis voor een beter bemand secretariaat is verkregen, zal ook de controle op de naleving van de conventie kunnen toenemen met het doel een beter behoud en beheer van de wetlands van de wereld te bewerkstelligen.

J. Rooth

RAMSAR

Contracting Parties

CDNA nu commissie van DBA en NOU

In 1957 stelde het bestuur van de Nederlandse Ornithologische Unie (NOU) de Commissie Nederlandse Avifauna (CNA) in, die in 1974 werd gesplitst in twee subcommissies: Commissie Systematiek Nederlandse Avifauna (CSNA) en Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA). De CSNA had als taak het vaststellen van de systematische plaats en de wetenschappelijke naam van in ons land waargenomen (onder)soorten, de CDNA het beoordelen en registreren van gevallen van zeldzame en schaarse vogelsoorten. Het beoordelen van eerste waarnemingen was een gezamenlijke taak van beide commissies. In 1983 werd de CSNA opgeheven en verkreeg de CDNA mede de taken van de CSNA (vgl. *Limosa* 60: 89).

In 1979 werd de Dutch Birding Association (DBA) opgericht, welke zich vooral richt op herkenning en voorkomen van zeldzame vogels. Omdat zowel CDNA als DBA zich bezighouden met zeldzame vogels in ons land en mede hierdoor CDNA-leden steeds meer uit DBA-kringen afkomstig zijn, onstond de behoefte deze situatie te formaliseren in de vorm van afspraken tussen DBA en NOU inzake de verantwoordelijkheid van de CDNA. Dit leidde tot een overeenkomst tussen NOU en DBA, waarin beide gelijke verantwoordelijkheden en bevoegdheden hebben ten aanzien van de CDNA. Zo worden de kosten gedeeld en hebben DBA en NOU elk een laatste stem bij de benoeming van twee leden op voordracht vanuit de commissie. Benoeming van de andere leden regelt de commissie zelf.

De CDNA bestaat uit zeven of acht leden. Deze mogen niet langer dan acht jaar zitting hebben. Ieder jaar treedt een lid af en maakt plaats voor een nieuw lid. In de CDNA zal binnenkort ook een vertegenwoordiger van de Samenwerkende Organisaties Vogelonderzoek Nederland (SOVON) zitting nemen. Aan SOVON is daarbij de voorwaarde gesteld zich in de toekomst in publikaties aan de uitspraken van de CDNA te conformeren. Van commissieleden wordt verwacht dat zij een algemeen erkende deskundigheid bezitten op het gebied van herkenning en determinatie, als een betrouwbare waarnemer bekend staan, in staat zijn zich schriftelijk en mondeling goed uit te drukken en bereid zijn enig werk te verzetten. Naast het beoordelen van gevallen bestaat het werk van commissieleden uit verschillende administratieve taken.

Voor de werkwijze van de CDNA kan worden verwezen naar *Limosa* 58: 65-68 en 60: 21. De discussie die de commissieleden over ieder geval voeren, varieert van een kort vóór of tegen in duidelijke gevallen tot uitvoerige pleidooien pro of contra bij moeilijke gevallen. Deze schriftelijke communicatie wordt als vertrouwelijk beschouwd. Een geval dat niet-aanvaard is, komt alleen voor hernieuwde behandeling in aanmerking wanneer nieuwe feiten aan het licht zijn gekomen. Een lijst van soorten die door de CDNA worden beoordeeld of geregistreerd, is gepubliceerd in *Limosa* 60: 29-30. De CDNA acht zich ten aanzien van beslissingen inzake nomenclatuur en systematiek gehouden tot het inwinnen van advies bij het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden of het Instituut voor Taxonomische Zoölogie (Zoölogisch Museum) te Amsterdam.

Inzenders van waarnemingen ontvangen een bevestiging van ontvangst en van de uitslag van de beoordeling. Indien gewenst, kan eventueel nadere informatie over de reden van niet-aanvaarding worden gegeven. In het algemeen is deze terug te voeren op een onvoldoende overtuig-

gende beschrijving van de kenmerken en slechts zelden op een aanwijsbare foutieve determinatie (vgl. *Limosa* 58: 65-68).

De CDNA realiseert zich ten volle dat de medewerking van waarnemers onontbeerlijk is voor het welslagen van haar taak. Alleen daarmee kan een betrouwbaar beeld van het voorkomen van zeldzame en schaarse vogelsoorten in Nederland worden verkregen. Zij houdt zich dan ook aanbevolen voor suggesties ter verbetering van haar werkwijze. *Edward J. van IJendoorn, secretaris extern CDNA, Derde Schinkelstraat 45, 1075 TK Amsterdam*

Uilen

In Nederland wordt door amateurs en professionals onderzoek gedaan naar het leven van uilen. Zij hebben zich verenigd in de "Uilenclub". Binnen deze club is veel kennis omtrent de uilen en de wijze waarop onderzoek aan deze soorten kan worden gedaan. Voor hen die voornemens zijn één of meer aspecten van het uilleven te gaan bekijken, loont het de moeite contact op te nemen, zodat het wiel niet steeds opnieuw wordt uitgevonden. Voorts wordt er jaarlijks een uilendag gehouden, waarop de uitkomsten van recent onderzoek worden gepresenteerd. Inlichtingen bij: *Joop C. van Veen, Ritzema Bosweg 32a, 6703 AZ Wageningen, (08370) 83430 (werk) of 15097 (privé).*

Torenvalken in wegbermen

In het kader van het onderzoek van de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming naar het voorkomen van muizen en spitsmuizen in bermen van snelwegen wordt ook aandacht geschonken aan aldaar foeragerende Torenvalken. Wie kent broedgevallen in de onmiddellijke omgeving van snelwegen, bij voorkeur in het oosten van het land? Verder wordt medewerking gezocht bij het vastleggen van het gedrag van voedselzoekende Torenvalken. *Johan Thissen & Chris Berkhout, p/a Rijksinstituut voor Natuurbeheer, Postbus 9201, 6800 HB Arnhem, (085) 452991*

Krammer-Volkerak

Door de uitvoering van de Deltawerken hebben er in de Zeeuwse en Zuidhollandse Delta grote veranderingen plaatsgevonden. In 1986 kwam de Oesterdam gereed en in 1987 de Philipsdam. Door deze afsluiting kwam er een einde aan het zoute Krammer-Volkerak met getijdenbewegingen. In de komende jaren zal het water verzoeten. Door de Dienst Binnenwateren/RIZA van Rijkswaterstaat is een aantal onderzoeken gestart naar natuurontwikkeling in dit gebied. Eén van de eerste stappen was het goed vastleggen van de uitgangssituatie voor afsluiting.

In opdracht van Rijkswaterstaat is door bureau Ecoland een onderzoek gedaan naar het gebruik van het zoute Krammer-Volkerak door watervogels. De resultaten zijn vervat in twee rapporten. In het eerste deel worden alle gegevens besproken die er in bestaande literatuur zijn gevonden. Voor negen soorten voldeed het gebied aan de 1%-norm die wordt gehanteerd voor de aanduiding van het belang van een gebied voor watervogels. In het tweede deel worden de resultaten van een onderzoek in 1986-87 gepresenteerd. Dit onderzoek heeft de functie

(ruien, foerageren, slapen etc.) voor vogelsoorten aan het licht gebracht. Ook de relaties met omliggende gebieden zijn onderzocht. Op grond van deze bevindingen wordt een voorspelling gedaan over de veranderingen die er in de soortensamenstelling en aantallen van vogels zullen gaan optreden. Meer informatie bij: *Bureau Ecoland, Fregatstraat 97, 3534 RC Utrecht, (030) 430070*

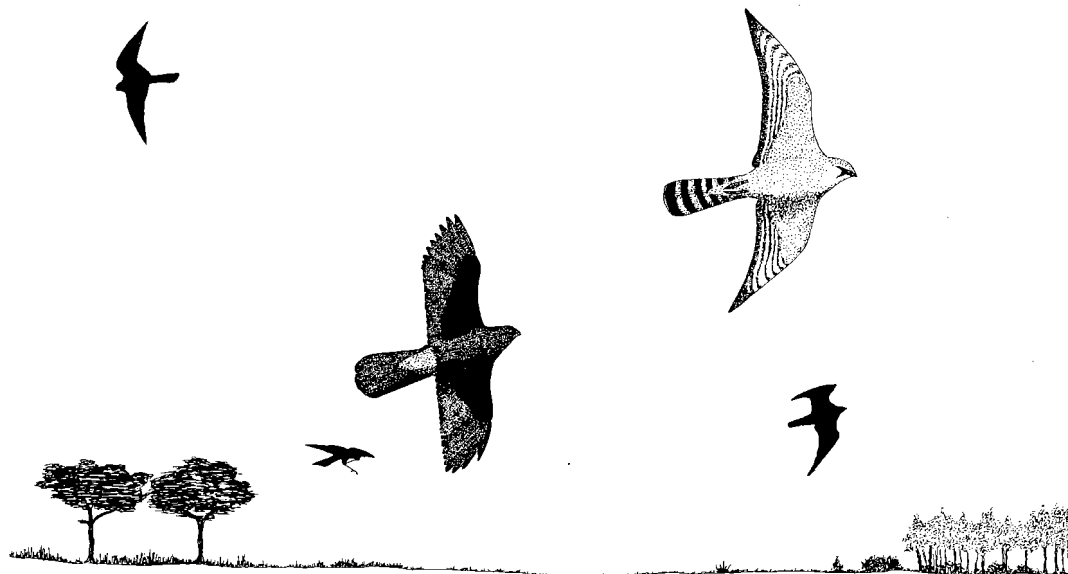
Lijst van Nederlandse vogelsoorten 1988

Door Arnoud B. van den Berg is een voorlopige lijst van Nederlandse vogelsoorten samengesteld. Deze is bijgewerkt tot 1 december 1987. De lijst komt overeen met en loopt vooruit op de beslissingen van de CDNA. Zij omvat 414 vogelsoorten die sinds 1800 in ons land zijn vastgesteld. Er wordt informatie gegeven over talrijkheid en avifaunistische status. In bijlagen wordt onder meer ingegaan op uit gevangenschap ontsnapte soorten, Nederlandse en wetenschappelijke naamgeving, bewijsmateriaal van zeldzame soorten en nieuwe soorten voor Nederland sinds 1969. Dit is het meest recente overzicht

van alle in Nederland waargenomen soorten. De lijst is te bestellen door *f 15* over te maken op postbank 3682043 ten name van *A. B. van den Berg, Duinlustparkweg 98, 2082 EG Santpoort-Zuid.*

Roofvogeltrek in Israël

Ten oosten van Tel Aviv (Israël), bij Kfar Kassem, wordt al tien jaar de najaarstrek van roofvogels geteld. Deze tellingen vallen onder de hoede van de universiteit van Tel Aviv en de *Society for the Protection of Nature in Israël*. In een najaar passeren er onder meer 400 000 Wespindieven, 140 000 Schreeuwarenden en 30 000 Balkansperwers. In najaar 1988 is de telperiode 20 augustus–16 oktober. Er worden nog ervaren trektellers gezocht voor de duur van minimaal één maand. Kost en inwoning zijn voor rekening van de Israëli, de reis zal men zelf moeten bekostigen. Voor meer informatie: *Israel Raptor Information Center, D. Alon, Har Gilo Field Study Center, Doar Na Tzafon Yehuda 90907, Israël*

54 (3)